

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН АУДИТ

ТӨРИЙН ӨМЧИТ ХУВЬЦААТ КОМПАНИ

АУДИТЫН КОД: ТӨА-2024/13/-НА-СТА-ТӨА

БАЯНЧАНДМАНЬ АЗЗА ТӨХК-ИЙН 2023 ОНЫ САНХҮҮГИЙН
ТАЙЛАНД ХИЙСЭН АУДИТЫН ХУРААНГУЙ ТАЙЛАН

Зуунмод 2024 он

Аудитын газрын дарга, тэргүүлэх аудитор Ц.Хишигжаргал

Утас: 70272582 Цахим хаяг: khishigjargalts@audit.gov.mn

Аудитын менежер О.Амаржаргал

Утас: 70273463 Цахим хаяг: amarjargalo@audit.gov.mn

Аудитор Г.Баянжаргал

Утас: 70273204 Цахим хаяг: bayanjargalg@audit.gov.mn

Энэхүү аудитын тайлантай холбоотой нэмэлт мэдээллийг
дараах хаягаар авна уу. Цахим хаяг: www.open.audit.mn

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ	3
2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН.....	5
3. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ	9
3.1 Төлбөрийн акт.....	9
3.2 Албан шаардлага.....	10
3.3 Зөвлөмж.....	10
4. АУДИТААР ИЛЭРСЭН АЛДАА,ЗӨРЧЛИЙН НЭГТГЭЛ	12
4.1 Санхүүгийн тайлангийн аудитын алдааны нэгтгэл	12
4.2 Санхүүгийн тайлангийн аудитын зөрчлийн нэгтгэл	12
4.3 Санхүүгийн тайлангийн аудитаар шалгасан нийцлийн аудитын асуудал...	13

Товчилсон үгийн жагсаалт

СТОУС	Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт
АДБОУС	Аудитын Дээд Байгууллагын Олон Улсын Стандарт
ТӨБЗГ	Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газар
УИХ	Улсын Их Хурал
ЗТХЯ	Зам тээвэр Хөгжлийн Яам
ХХК	Хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани
ТӨХК	Төрийн өмчит Хувьцаат компани
ТУЗ	Төлөөлөн удирдах зөвлөл
ОНӨААТҮГ	Орон нутгийн өмчит аж ахуйн тооцоот үйлдвэрийн газар

1.ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ДҮГНЭЛТ

ТӨВ АЙМАГ ДАХЬ ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР

41100, Төв аймаг, Зуунмод сум
Утас: 70272582, Цахим шуудан: tuv@audit.gov.mn
Цахим хаяг: www.audit.mn

2024.03.15 № 01/208
танай _____ -ны № _____ -т

Өөрчлөлтгүй дүгнэлт

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.3.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1, 8.4, Төсвийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.9.8-д заасны дагуу Баянчандмань АЗЗА ТӨХК-ийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн байдал, орлогын дэлгэрэнгүй, цэвэр хөрөнгө/өмчийн өөрчлөлт, мөнгөн гүйлгээний тайлан, тодруулгуудад аудит хийлээ.

Баянчандмань АЗЗА ТӨХК-ийн 2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөрх санхүүгийн тайланг Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартад нийцүүлэн бүх материаллаг зүйлсийн хувьд үнэн зөв толилуулсан байна.

Дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага аудит хийхдээ Аудитын дээд байгууллагын олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн Монгол Улсын Ерөнхий аудиторын баталсан журам, зааврын дагуу гүйцэтгэж, аудит хийгдэх байгууллагаас хараат бус, аудиторын ёс зүйн үүрэг хариуцлагыг биелүүлж ажилласан. Бидний цуглуулсан хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоо нь дүгнэлт өгөх үндэслэл болно.

Асуудлыг онцолсон хэсэг

Монгол Улсын Их Хурлын 2002 оны 16 тогтоолоор баталсан Төрийн өмчит хуулийн этгээдийн хувьцааг 2022-2023 онд биржээр олон нийтэд нээлттэй худалдах үндсэн чиглэлийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1-т "Доор дурдсан төрийн өмчит хуулийн этгээдийн 34 хүртэлх хувийн энгийн хувьцааг нэмж гарган Монголын хөрөнгийн биржээр олон нийтэд нээлттэй худалдан нээлттэй хувьцаат компани болгоно", 4.1.6-д "Баянчандмань АЗЗА ТӨХК" гэж заасан байна.

Аудитын гол асуудал

Тайлант хугацааны санхүүгийн тайлангийн аудитад чухал нөлөө үзүүлсэн дараах асуудлууд байна. Үүнд:

Удирдлагын зардлын төлөвлөгөөг 402,343.4 мянган төгрөгөөр батлагдсан бөгөөд 2023 оны зорилтот түвшний биелэлтээр 434,544.6 мянган төгрөг болж 32,201.2 мянган төгрөгөөр хэтэрсэн байна. Энэ хэтрэлтэд Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн 2022 оны 4 дүгээр сарын 20-ны өдрийн 458 дугаар шийдвэрээр 15,879.7 мянган төгрөгийн алдангийг Төгс зам ХХК-д, Төрийн өмчийн бодлого зохицуулалтын газрын төлөвлөгөөт хяналт шалгалтаар 2020-2021 онуудад машин механизм,техник тоног төхөөрөмжийн түрээсийн орлогоос 40 хувийг ТӨБЗГ-т төвлөрүүлнэ гэсэн журмыг

G/Arkhiv/Alban bichig 2024/ A4

019830481

зөрчсөн учир 8,792.0 мянган төгрөгийн нөхөн төлбөр төлсөн зэрэг бусад зардлууд гарсан нь нөлөөлсөн байна.

Бусад асуудлын хэсэг

Аудитыг гүйцэтгэхэд аудитын хамрах хүрээний хязгаарлалт хийх шаардлагагүй болон хангалттай, зохистой нотолгоог олж авах боломжгүй нөхцөл үүсээгүй тул бидний олж авсан нотолгоо нь аудитын дүгнэлтийн суурь болоход хүрэлцээтэй, зохистой гэж үзлээ. Тус санхүүгийн тайланд толилуулаагүй, тодруулаагүй асуудал байхгүй болно

Удирдлага болон Засаглах эрх бүхий этгээдийн санхүүгийн тайланд хүлээх үүрэг, хариуцлага

Удирдлага нь санхүүгийн тайланг Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, Санхүүгийн тайлагналын олон улсын стандартын дагуу үнэн зөв бэлтгэж толилуулах үүрэгтэй.

Санхүүгийн тайланг залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийлэлгүй бэлтгэхэд шаардлагатай гэж үзсэн дотоод хяналтыг тодорхойлж, хэрэгжүүлэх үүрэг хариуцлага хүлээнэ.

Төрийн аудитын байгууллагын үүрэг, хариуцлага

Төрийн аудитын байгууллага залилан эсвэл алдааны улмаас үүсэх материаллаг буруу илэрхийллээс санхүүгийн тайлан бүхэлдээ ангид эсэх талаарх үндэслэлтэй баталгаажуулалт олж авах, дүгнэлт, зөвлөмж бүхий аудитын тайлан гаргах зорилготой.

Үндэслэлтэй баталгаажуулалт нь дээд түвшнийх боловч үнэмлэхүй түвшний баталгаажуулалт биш бөгөөд АДБОУС-ын дагуу хийсэн аудитаар бүх материаллаг буруу илэрхийлэл бүрийг илрүүлнэ гэсэн баталгаа болохгүй юм.

Буруу илэрхийлэл нь залилан эсвэл алдаанаас үүсэж болох бөгөөд дангаараа эсвэл нийлээд уг санхүүгийн тайланд үндэслэн гарах хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх үндэслэлтэй байвал материаллаг гэж үздэг.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Ц.ХИШИГЖАРГАЛ

2.АУДИТ ХИЙСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН

2.1 Аудит хийсэн санхүүгийн байдлын тайлан

/ төгрөгөөр /

Код	Үзүүлэлт	Эхний үлдэгдэл	Эцсийн үлдэгдэл
1	ЭРГЭЛТИЙН ХӨРӨНГИЙН ДҮН	212,282,845.46	357,585,260.52
31	МӨНГӨН ХӨРӨНГӨ	55,434,785.21	20,842,083.65
31100	Кассанд байгаа бэлэн мөнгө	961,745.35	15,690,493.92
31110	Төгрөг	961,745.35	15,690,493.92
31200	Банкинд байгаа бэлэн мөнгө	54,473,039.86	5,151,589.73
31210	Төгрөг	54,473,039.86	5,151,589.73
31213	Арилжааны банк дахь харилцах	54,473,039.86	5,151,589.73
33	АВЛАГА	17,798,544.93	10,422,857.04
33401	Дансны авлага /ТӨҮГ/	17,798,544.93	10,422,857.04
34	УРЬДЧИЛГАА	0	44,850,000.00
34600	Урьдчилж гарсан зардал	0	44,850,000.00
35	БАРАА МАТЕРИАЛ	139,049,515.32	281,470,319.83
35100	Түүхий эд материал	5,293,329.94	27,900,744.34
35110	Тусгай зориулалттай материал	5,293,329.94	27,900,744.34
35300	Бэлэн бүтээгдэхүүн	70,272,329.85	307,499.08
35400	Хангамжийн материал	63,483,855.53	253,262,076.41
35410	Бичиг хэргийн материал	0	177,939.55
35420	Аж ахуйн материал	0	111,397,642.96
35430	Сэлбэг хэрэгсэл	0	60,163,147.41
35440	Түлш, шатах тослох материал	0	1,391,309.14
35470	Бусад хангамжийн материал	63,483,855.53	80,132,037.35
2	ЭРГЭЛТИЙН БУС ХӨРӨНГИЙН ДҮН	941,621,216.27	926,164,355.05
39	ҮНДСЭН ХӨРӨНГӨ	941,621,216.27	926,164,355.05
39200	Биет хөрөнгө	729,709,116.27	713,150,796.75
39201	Барилга, байгууламж, орон сууц	127,155,632.54	127,155,632.54
39202	Хуримтлагдсан элэгдэл	-110,165,917.47	-111,906,980.97
39203	Авто-тээврийн хэрэгсэл	416,181,273.87	458,766,095.51
39204	Хуримтлагдсан элэгдэл	-327,365,415.14	-362,552,867.26
39205	Машин тоног төхөөрөмж(компьютер)	1,033,765,127.71	1,058,088,827.71
39206	Хуримтлагдсан элэгдэл	-456,236,139.83	-497,584,583.67
39207	Тавилга, аж ахуйн эд хогшил	115,080,334.80	88,627,034.80
39208	Хуримтлагдсан элэгдэл	-71,861,480.21	-47,442,361.91
39214	Бусад үндсэн хөрөнгө	3,155,700.00	0
39300	Биет бус хөрөнгө	211,912,100.00	213,013,558.30
39301	Програм хангамж	8,022,500.00	9,822,500.00
39302	Хуримтлагдсан элэгдэл	0	-698,541.70
39303	Бусад биет бус хөрөнгө	203,889,600.00	203,889,600.00
3	НИЙТ ХӨРӨНГИЙН ДҮН III=I+II	1,153,904,061.73	1,283,749,615.57
4	НИЙТ ӨР ТӨЛБӨР	796,007,179.92	1,027,650,307.65
41	БОГИНО ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	588,054,446.92	819,697,574.65
41300	Өглөг	588,054,446.92	819,697,574.65
41360	Бусад өглөг	588,054,446.92	819,697,574.65
41362	Хувь хүмүүст төлөх өглөг	0	26,428,788.00
41363	Татварын өглөг /ТӨҮГ/	255,061,909.26	282,784,153.33
41364	НДШ-ийн өглөг /ТӨҮГ/	155,982,595.45	238,146,483.29
41366	Дансны өглөг /ТӨҮГ/	177,009,942.21	272,338,150.03
42	УРТ ХУГАЦААТ ӨР ТӨЛБӨР	207,952,733.00	207,952,733.00
42200	Урт хугацаат зээл	207,952,733.00	207,952,733.00
42220	Гадаад валют	207,952,733.00	207,952,733.00
42230	Бусад урт хугацаат өр төлбөр /ТӨҮГ/	207,952,733.00	207,952,733.00
5	ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН	357,896,881.81	256,099,307.92
51	Засгийн газрын хувь оролцоо	357,896,881.81	256,099,307.92
51101	Өмч /төрийн/ /ТӨҮГ/	946,003,905.78	946,003,905.78
51106	Эздийн өмчийн бусад хэсэг /ТӨҮГ/	203,889,600.00	227,295,184.94
51200	Хуримтлагдсан үр дүн	-911,571,163.00	-1,036,774,321.83
51210	Өмнөх үеийн үр дүн	-829,231,817.18	-911,571,163.00
51220	Тайлант үеийн үр дүн	-82,339,345.82	-125,203,158.83
51300	Хөрөнгийн дахин үнэлгээний зөрүү	119,574,539.03	119,574,539.03
6	ӨР ТӨЛБӨР, ЦЭВЭР ХӨРӨНГӨ ӨМЧИЙН ДҮН VI=IV+V	1,153,904,061.73	1,283,749,615.57

2.2 Аудит хийсэн орлогын дэлгэрэнгүй тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ОРЛОГЫН ДҮН (I)	262,042,882.72	309,341,504.23
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	262,042,882.72	309,341,504.23
120	Нийтлэг татварын бус орлого	262,042,882.72	309,341,504.23
120009	Бусад орлого	5,805,000.00	0
120010	Борлуулалтын орлого (Цэвэр) /ТӨҮГ/	1,896,641,289.81	1,520,626,651.00
120011	Борлуулалтын өртөг /ТӨҮГ/	1,640,403,407.09	1,211,285,146.77
II	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДЛЫН ДҮН	344,382,228.54	434,544,663.06
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	344,382,228.54	434,544,663.06
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	344,382,228.54	434,544,663.06
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	344,382,228.54	434,544,663.06
210811	Ерөнхий ба удирдлагын зардал /ТӨҮГ/	327,562,620.54	330,483,602.34
210813	Бусад зардал /ТӨҮГ/	16,819,608.00	104,061,060.72
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ҮР ДҮН (III)=(I)-(II)	-82,339,345.82	-125,203,158.83
IV	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ОРЛОГЫН ДҮН	0	
V	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ БУС ЗАРДЛЫН ДҮН	0	
VI	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ НИЙТ ҮР ДҮН (VI)=(III)+(IV)-(V)	-82,339,345.82	-125,203,158.83

2.3 Аудит хийсэн өмчийн өөрчлөлтийн тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	Засгийн газрын оруулсан капитал	Дахин үнэлгээний нөөц	Хуримтлагдсан дүн	Засгийн газрын хувь оролцооний нийт дүн
1	2021 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,149,893,505.78	119,574,539.03	-829,231,817.18	440,236,227.63
2	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	0	0	0	0
3	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	1,149,893,505.78	119,574,539.03	-829,231,817.18	440,236,227.63
4	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	0	0	0	0
5	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	0	0	0	0
6	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	0	0	0	0
7	Өмчид гарсан өөрчилөлт	0	0	0	0
8	Зарласан ногдол ашиг	0	0	0	0
9	Тайлант үеийн үр дүн	0	0	-82,339,345.82	-82,339,345.82
10	2022 оны 12-р сарын 31-нээрх үлдэгдэл	1,149,893,505.78	119,574,539.03	-911,571,163.00	357,896,881.81
11	2023 оны 1-р сарын 1-нээрх үлдэгдэл	1,149,893,505.78	119,574,539.03	-911,571,163.00	357,896,881.81
12	Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын өөрчлөлт	0	0	0	0
13	Дахин илэрхийлсэн үлдэгдэл	1,149,893,505.78	119,574,539.03	-911,571,163.00	357,896,881.81
14	Үндсэн хөрөнгийн дахин үнэлгээний өсөлт бууралт	0	0	0	0
15	Үндсэн хөрөнгийн өсөлт бууралт	0	0	0	0
16	Орлогын тайланд хүлээн зөвшөөрөөгүй олз, гарз	0	0	0	0
17	Өмчид гарсан өөрчилөлт	23,405,584.94	0	0	23,405,584.94
18	Зарласан ногдол ашиг	0	0	0	0
19	Тайлант үеийн үр дүн	0	0	-125,203,158.83	-125,203,158.83
20	2023 оны 12-р сарын 30-наарх үлдэгдэл	1,173,299,090.72	119,574,539.03	-1,036,774,321.83	256,099,307.92

2.4 Аудит хийсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/төгрөгөөр/

Код	Үзүүлэлт	ӨМНӨХ ОН	ТАЙЛАНТ ОН
I	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (I)	2,090,603,108.99	1,562,381,722.02
11	ТАТВАРЫН ОРЛОГО	0	0
12	ТАТВАРЫН БУС ОРЛОГО	2,090,603,108.99	1,562,381,722.02
120	Нийтлэг татварын бус орлого	2,090,603,108.99	1,562,381,722.02
120009	Бусад орлого	31,557,240.00	18,876,288.36
120013	Бараа борлуулсан, үйлчилгээ үзүүлсний орлого /ТӨҮГ/	2,059,045,868.99	1,543,505,433.66
II	НИЙТ ЗАРЛАГА ба ЦЭВЭР ЗЭЭЛИЙН ДҮН	1,937,082,859.93	1,574,958,423.58
21	УРСГАЛ ЗАРДАЛ	1,937,082,859.93	1,574,958,423.58
210	БАРАА, АЖИЛ ҮЙЛЧИЛГЭЭНИЙ ЗАРДАЛ	1,937,082,859.93	1,574,958,423.58
2101	Цалин хөлс болон нэмэгдэл урамшил	469,978,884.13	503,109,876.36
210106	Ажилагчдад төлсөн /ТӨҮГ/	469,978,884.13	503,109,876.36
2102	Ажил олгогчоос нийгмийн даатгалд төлөх шимтгэл	150,000,000.00	63,000,000.00
210206	Нийгмийн даатгалын байгууллагад төлсөн /ТӨҮГ/	150,000,000.00	63,000,000.00
2103	Байр ашиглалттай холбоотой тогтмол зардал	11,147,908.47	14,713,340.90
210305	Ашиглалтын зардалд төлсөн /ТӨҮГ/	11,147,908.47	14,713,340.90
2104	Хангамж, бараа материалын зардал	1,162,263,501.19	788,173,873.40
210409	Түлш шатахуун, тээврийн хөлс, сэлбэг хэрэгсэлд төлсөн мөнгө /ТӨҮГ/	424,367,760.00	468,552,401.40
210410	Бараа материал худалдан авахад төлсөн /ТӨҮГ/	737,895,741.19	319,621,472.00
2108	Бусдаар гүйцэтгүүлсэн ажил, үйлчилгээний төлбөр, хураамж	143,692,566.14	205,961,332.92
210816	Татварын байгууллагад төлсөн /ТӨҮГ/	61,899,638.78	86,292,414.61
210817	Даатгалын байгууллагад төлсөн /ТӨҮГ/	1,579,895.00	124,312.00
210818	Бусад мөнгөн зарлага /ТӨҮГ/	80,213,032.36	119,544,606.31
III	ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (III)=(I)-(II)	153,520,249.06	-12,576,701.56
IV	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ОРЛОГЫН ДҮН (IV)	0	0
V	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН МӨНГӨН ЗАРДЛЫН ДҮН (V)	101,817,426.67	42,016,000.00
22	ХӨРӨНГИЙН ЗАРДАЛ	101,817,426.67	42,016,000.00
2200	Дотоод эх үүсвэрээр	101,817,426.67	42,016,000.00
225101	Үндсэн хөрөнгө олж эзэмшихэд төлсөн /ТӨҮГ/	95,877,426.67	42,016,000.00
225102	Биет бус хөрөнгө олж эзэмшихэд төлсөн /ТӨҮГ/	5,940,000.00	0
VI	ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VI)=(IV)-(V)	-101,817,426.67	-42,016,000.00
VII	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ДҮН	0	20,000,000.00
14	Бусад эх үүсвэр	109,600,400.00	162,400,000.00
145007	Зээл авсан, өрийн үнэт цаас гаргаснаас хүлээн авсан	109,600,400.00	162,400,000.00
25	САНХҮҮГИЙН ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ЗАРДАЛ	109,600,400.00	142,400,000.00
250002	Зээл, өрийн үнэт цаасны төлбөр төлсөн мөнгө	109,600,400.00	142,400,000.00
VIII	НИЙТ ЦЭВЭР МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭ (VIII)=(III)+(VI)+(VII)	51,702,822.39	-34,592,701.56
101	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл	3,731,962.82	55,434,785.21
20	Мөнгө, түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл	55,434,785.21	20,842,083.65

2.5 Эдийн засгийн үзүүлэлт, зорилтот түвшний гүйцэтгэл

2023 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдрөөр дуусгавар болсон

/төгрөгөөр/

№	Эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлтүүд	Хэмжих нэгж	2022 он		2023 он		Харьцуулалт	
			Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	Төлөвлөгөө	Гүйцэтгэл	өссөн, буурсан	хувь
1	Бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлт	мян.төг	1,100,000.0	1,902,446.3	1,500,000.0	1,520,626.7	20,626.6	101.4%
	Зам засвар, арчлалтын ажил	мян.төг	900,000.0	1,413,941.5	900,000.0	1,226,055.5	326,055.5	136.2%
	Машин механизмын түрээс, олон бусад	мян.төг	200,000.0	488,504.8	600,000.0	294,571.2	(305,428.8)	49.1%
2	Нийт орлого	мян.төг	1,100,000.0	1,902,446.3	1,500,000.0	1,520,626.7	20,626.6	101.4%
3	Нийт зардал	мян.төг	1,061,136.0	1,984,785.6	1,488,569.1	1,645,829.8	157,260.7	110.6%
	Үүнээс: Удирдлагын зардал	мян.төг	345,306.4	327,562.6	402,343.4	434,544.7	32,201.3	108.0%
4	Татвар төлөхийн өмнөх ашиг / алдагдал /	мян.төг	38,864.0	(82,339.35)	11,430.9	-125,203.2	(136,634.1)	-1095.3%
5	Цэвэр ашиг / алдагдал /	мян.төг	34,977.6	(82,339.35)	10,287.8	-125,203.2	(135,491.0)	-1217.0%
6	Төсвийн нийт төлбөр	мян.төг	281,401.9	212,866.5	298,127.6	149,292.5	(148,835.2)	50.1%
	А.Орлогын албан татвар	мян.төг	3,886.4	0.0	1,143.1	0.0	(1,143.1)	0.0%
	Б. НӨАТ	мян.төг	100,000.0	23,466.0	150,000.0	43,023.6	(106,976.4)	28.7%
	В. НДШ	мян.төг	117,737.1	150,000.0	85,501.7	63,000.0	(22,501.7)	73.7%
	Г. Хүн амын орлогын татвар	мян.төг	46,562.7	28,759.7	48,267.1	36,067.2	(12,200.0)	74.7%
	Д. Үл хөдлөх хөрөнгийн	мян.төг	4,613.7	6,929.2	4,613.7	1,104.6	(3,509.1)	23.9%
	Е. Гаалийн татвар	мян.төг	0.0	0.0	0.0	0.0	-	0.0%
	Ё. Тээврийн хэрэгслийн татвар	мян.төг	5,452.0	2,310.4	5,452.0	3,049.8	(2,402.2)	55.9%
	Ж. Бусад татвар	мян.төг	3,150.0	1,401.3	3,150.0	3,047.2	(102.8)	96.7%
7	Төрийн өмчийн ногдол ашиг	мян.төг	9,460.0	9,460.0	9,460.0	0.0	(9,460.0)	0.0%
8	Нийт ажиллагсдын тоо	хүн	44.0	44.0	44.0	44.0	-	
9	Нийт цалингийн сан	мян.төг	452,835.0	502,916.6	551,624.0	561,840.2	10,216.2	101.9%
10	Нэг ажилтны дундаж цалин	мян.төг	857.6	952.5	1,276.9	1,064.1	(212.8)	83.3%
11	Борлуулалтын орлогоос 1 төгрөгт ногдох зардал	төг	0.96	1.0	0.99	1.1	0.1	109.1%
12	Хөрөнгө оруулалт	мян.төг	102,433.2	94,033.3	83,361.1	42,924.4	(40,436.7)	51.5%
13	Нийт авлага	мян.төг	60,000.0	17,798.5	10,422.0	10,422.9	0.9	100.0%
	Үүнээс: Найдваргүй	мян.төг	-	-	-	-	-	0.0%
	Нийт Өглөг	мян.төг	222,352.7	791,880.2	607,444.0	1,027,650.3	420,206.3	169.2%
14	Богино хугацаат өр төлбөр	мян.төг	25,300.0	583,927.5	399,491.3	819,697.6	420,206.3	205.2%
	Урт хугацаат өр төлбөр	мян.төг	207,952.7	207,952.7	207,952.7	207,952.7	-	0.0%

3. АУДИТЫН ИЛРҮҮЛЭЛТ

Аудитаар 2,054.2 мянган төгрөгийн 2 алдаа¹-г аудитын явцад залруулж, нийт 18,827.3 мянган төгрөгийн 6 зөрчил² илэрснээс 2,415.9 мянган төгрөгийн 2 төлбөрийн акт тогтоож, 15,879.7 мянган төгрөгийн 1 албан шаардлага хүргүүлж, 531.7 мянган төгрөгийн 3 зөвлөмж өгсөн. Үүнд:

1. Орлогын дэлгэрэнгүй тайлан, өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, мөнгөн гүйлгээний тайланг өмнөх онтой зэрэгцүүлсэн байдлаар тайлагнаагүй, тайланд тодруулга бэлтгэж, иж бүрдлийг хангаагүй алдаа байна. Санхүүгийн байдлын тайлан дахь биет бус хөрөнгө нь тодруулгаасаа 2,054.2 мянган төгрөгийн зөрүүтэй тайлагнасан алдаа байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.3-д “жинхэнэ хэрэгжилтийн зарчмыг баримтлан нягтлан бодох бүртгэл хөтөлнө”, 8 дугаар зүйлийн 8.1.5-д “санхүүгийн тайлангийн тодруулга”, Сангийн сайдын 2017 оны 361 тоот тушаалын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Аж ахуйн нэгжийн санхүүгийн тайлан, тодруулгыг бэлтгэх заавар” журмын Санхүүгийн тайлан бэлтгэх хэсгийн 5-д “Аж ахуйн нэгжийн санхүүгийн тайлан нь өмнөх үеийн болон бусад байгууллагын санхүүгийн тайлантай зэрэгцүүлэх боломжтой байх” ерөнхий зарчим болон санхүүгийн тайлангийн аудитын “толилуулга”, “иж бүрэн байх”, “нийцсэн бөгөөд зохистой байх” зэрэг батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2-т “Нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг алдаа гарсан үеийн санхүүгийн тайланд тусгах замаар залруулна” гэсэн заалтын дагуу гүйцэтгэлийн үе шатанд залруулсан.

2. Эдийн засгийн үндсэн үзүүлэлт, зорилтот түвшин, хөрөнгө оруулалтын төлөвлөгөөний дагуу биелэлтийг тооцож тайлагнаагүй алдаа байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.1.2-д “орлогын дэлгэрэнгүй тайлан”, 5 дугаар зүйлийн 5.1.3-д “жинхэнэ хэрэгжилтийн зарчмыг баримтлан нягтлан бодох бүртгэл хөтөлнө”, Сангийн сайдын 2017 оны 361 тоот тушаалын 1 дүгээр хавсралтаар батлагдсан “Аж ахуйн нэгжийн санхүүгийн тайлан, тодруулгыг бэлтгэх заавар” журмын Санхүүгийн тайлан бэлтгэх хэсгийн 5-д “Аж ахуйн нэгжийн санхүүгийн тайлан нь өмнөх үеийн болон бусад байгууллагын санхүүгийн тайлантай зэрэгцүүлэх боломжтой байх” ерөнхий зарчим болон санхүүгийн тайлангийн “үнэлгээ ба хуваарилалт”, “толилуулга”, “ангилал” гэсэн батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2-т “Нягтлан бодох бүртгэлийн алдааг алдаа гарсан үеийн санхүүгийн тайланд тусгах замаар залруулна” гэсэн заалтын дагуу гүйцэтгэлийн үе шатанд залруулсан.

3.1 Төлбөрийн акт

1. Байгууллагын эзэмшлийн автомашины 11 удаагийн торгуулийн 417.6 мянган төгрөгийг, мөн балансаас баланст шилжиж ирсэн 2 автомашины торгуулийн 1,019.1 мянган төгрөг, нийт 1,436.7 мянган төгрөгийг кассаас төлсөн зөрчил байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5.1.3-д “жинхэнэ хэрэгжилтийн зарчим”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.5-д “дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах”, 20.2.7-д “аж ахуйн нэгж, байгууллагын татвар, төлбөр, хураамж, шимтгэлийн тооцооллыг шалгах, тэдгээрт хяналт тавих, мэргэжлийн үйлчилгээний зөвлөгөө туслалцаа авах” гэсэн заалттай нийцэхгүйгээс гадна санхүүгийн

¹ Мэдээллийг тусгахгүй орхигдуулах, буруу тусган илэрхийлэх, үүнд, математик үйлдлийн алдаа, НББ-ийн бодлогыг мөрдөхөд гарсан алдаа, бодит байдлыг буруу тайлбарласан /буруу ойлгосон/, хайнга хандсан /мартсан, тэмдэглээгүй орхисон/,

² Хүчин төгөлдөр үйлчилж буй хууль тогтоомжид харшлах байгууллага, түүний удирдлага, байгууллагад ажилладаг бусад хувь хүний санаатай болон санамсаргүй үйлдэл, эс үйлдэл.

тайлангийн “эрх ба үүрэг”, “нийцсэн бөгөөд зохистой байх”, “оршин байх” батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.2 дахь заалт болон Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан “Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох журам”-ын 4 дүгээр зүйлийн 4.2.3.5-д “..бүртгэл тооцоог зөрүүтэй тооцоолсноос үр дагавар үүссэн” гэж заасныг үндэслэн төлбөрийн акт тогтоов.

2. Зам засварын ажлын үндсэн биш ажилтай 3 албан хаагчийг замын ажилд дайчлан ажиллуулж, нөхөн амраах боломжтой цаг хугацаанд 979.3 мянган төгрөгийн илүү цагийн нэмэгдэл хөлс тооцож олгосон зөрчил байна.

Энэ нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.2.6-д “байгууллагын бүтэц, чиг үүргийг оновчтой тодорхойлж, цалин хөлсийг орлого, гүйцэтгэл, үр дүн, үр ашигтай нь уялдуулан олгох”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-д “үнэн зөв байх зарчим”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.5-д “дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах” гэсэн заалттай нийцэхгүйгээс гадна санхүүгийн тайлангийн “Эрх ба үүрэг”, “нийцсэн бөгөөд зохистой байх” батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.2 дахь заалт болон Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан “Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох журам”-ын 4 дүгээр зүйлийн 4.2.3.3-т “Цалин хөлс, шагнал урамшуулал, тэтгэмжийг зөрүүтэй тооцож олгосон” гэж заасныг үндэслэн төлбөрийн акт тогтоов.

3.2 Албан шаардлага

Иргэний хэргийн анхан шатны шүүхийн 2022 оны 4 дүгээр сарын 20-ны өдрийн 458 дугаар шийдвэрээр 15,879.7 мянган төгрөгийн алдангийг Төгс зам ХХК-д төлж, үр ашиггүй зарцуулсан зөрчил байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.3-д “жинхэнэ хэрэгжилтийн зарчим”, 5.1.4-д “үнэн зөв байх зарчим”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.5-д “дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах”, 20.2.6-д “эд хөрөнгийн болон төлбөр тооцооны тооллого хийх, үр дүнг шийдвэрлэх, бэлтгэн нийлүүлэгч, худалдан авагчтай тооцоо хийж, үлдэгдлийг баталгаажуулж, баримтжуулах ажлыг зохион байгуулах, удирдах” гэсэн заалттай нийцэхгүйгээс гадна санхүүгийн тайлангийн “Эрх ба үүрэг”, “нийцсэн бөгөөд зохистой байх” батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

Шийдвэрлэсэн нь: Төрийн аудитын тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлийн 21.1 дэх заалт болон Монгол Улсын Ерөнхий Аудиторын 2020 оны А/95 дугаар тушаалаар баталсан “Албан шаардлага өгөх, төлбөрийн акт тогтоох” журмын 4 дүгээр зүйлийн 4.2.1.11-д “хууль тогтоомж, гэрээ, хэлцэл, зөрчсөн алдаа, зөрчлийг таслан зогсоож, давтан гаргуулахгүй байх үр нөлөөтэй гэж үзсэн бусад нөхцөл байдал” гэж заасныг үндэслэн албан шаардлага өгөв.

3.3 Зөвлөмж

Цаашид анхаарвал зохих асуудлыг тэргүүлэх ач холбогдлын дарааллаар эрэмбэлэн харуулав. Үүнд:

1. *Үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулахтай холбоотой асуудал*

1.1.Илрүүлэлт:

Мөнгөн хөрөнгөнөөс 13 удаагийн гүйлгээгээр 531.7 мянган төгрөгийн цай кофе авч хэрэглэсэн зөрчил байна.

Энэ нь Төрийн хэмнэлтийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.1.4-д “хуулиар зөвшөөрөөгүй бусад”, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-д “үнэн зөв байх зарчим”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.5-д “дансны өглөг, авлага ба төлбөрийн тооцоог хянах, ажил, гүйлгээг гарахаас нь өмнө хянан, баталгаажуулах” гэсэн заалттай нийцэхгүйгээс гадна санхүүгийн тайлангийн “Эрх ба үүрэг”, “тохиолдсон байх”, “нийцсэн бөгөөд зохистой байх” батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

1.2.Өгсөн зөвлөмж: Мөнгө хөрөнгийг үр ашигтай, хэмнэлттэй байхаар зарцуулах

2. Төлөвлөлт, хяналт, удирдлагыг сайжруулахтай холбоотой асуудал

2.1.Илрүүлэлт:

Сангийн яам, Кувейтийн сангийн урт хугацаат зээлээр 2007 онд бэлтгэсэн тоног төхөөрөмжийн зээлийн үлдэгдлийг шийдвэрлүүлээгүй зөрчил байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.3-д “жинхэнэ хэрэгжилтийн зарчим”, 18 дугаар зүйлийн 18.1-д “Нягтлан бодох бүртгэлийг удирдан зохион байгуулах үүргийг аж ахуйн нэгж, байгууллагын гүйцэтгэх удирдлага хүлээнэ” гэсэн заалттай нийцэхгүйгээс гадна санхүүгийн тайлангийн “Эрх ба үүрэг”, “нийцсэн бөгөөд зохистой байх” батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

2.2.Өгсөн зөвлөмж: Урт хугацаат өр төлбөрийн асуудлыг холбогдох байгууллагаар шийдвэрлүүлэн, барагдуулж ажиллах

3. Хариуцлагыг сайжруулахтай холбоотой асуудал

3.1.Илрүүлэлт:

Нийт мөнгөн гүйлгээний 22,8 хувийг кассаар авч зарцуулсан, кассын ажиллагааны журамд бэлэн мөнгөний орлого хүлээн авах, данснаас зузаатгал хийх дээд хэмжээг тогтоогоогүй зөрчил байна.

Энэ нь Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.4-д “үнэн зөв байх зарчим”, 18 дугаар зүйлийн 18.1-д “Нягтлан бодох бүртгэлийг удирдан зохион байгуулах үүргийг аж ахуйн нэгж, байгууллагын гүйцэтгэх удирдлага хүлээнэ”, 20 дугаар зүйлийн 20.2.4-д “Нягтлан бодох бүртгэл хөтлөлт нь энэ хууль болон санхүүгийн бусад хууль тогтоомжид заасан шаардлагад нийцэж байгаа эсэхийг хянах” гэсэн заалттай нийцэхгүйгээс гадна санхүүгийн тайлангийн “ангилал”, “нийцсэн бөгөөд зохистой байх” батламж мэдэгдлийг хангахгүй байна.

3.2. Өгсөн зөвлөмж: Бэлэн мөнгөний зарцуулалтыг багасгах, кассад орлого хүлээн авах, данснаас зузаатгал хийх дээд хэмжээг тогтоох,

Дээрх 3 зөвлөмжийг хэрэгжүүлэх төлөвлөгөөг Төрийн аудитын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлийн 20.5-д заасан хугацаанд ирүүлж, биелэлтийг 2024 оны 6 дугаар сарын 14-ний өдрийн дотор Төв аймаг дахь Төрийн аудитын газарт ирүүлнэ үү.

Аудитын явцад бидэнтэй хамтран ажилласан холбогдох ажилтнуудад талархал илэрхийлье.

